

Η σιωπηλή κρίση του ελληνικού πανεπιστημίου

Εκατοντάδες «εργασίες», που αρκετές δεν θα τις διαβάσει ποτέ κανείς, βρίσκουν τον δρόμο τους σε «επιστημονικά» περιοδικά που κάνουν αποδεκτά τα πάντα – αρκεί φυσικά να πληρώσεις το αντίτιμο.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΑΝΤΑΝΗΣ*

«Η Καθημερινή», 19.08.2025

Τα **ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα** στη χώρα μας διέρχονται μεγάλη κρίση που δεν είναι μόνο εκπαιδευτική, είναι θεσμική και ηθική. Σήμερα, οι χώροι αυτοί παραγωγής γνώσης και έρευνας έχουν μετατραπεί (για κάποιους, όχι όλους βέβαια) σε μηχανισμούς διανομής τίτλων, με διαδικασίες που θυμίζουν περισσότερο πελατειακή εξυπηρέτηση παρά ακαδημαϊκή αξιολόγηση.

Όταν **μεταπτυχιακά και διδακτορικά διπλώματα** απονέμονται με κριτήρια που αγνοούν την ακαδημαϊκή ποιότητα και προωθούν τις «γνωριμίες», τις «εξυπηρετήσεις» και την οικονομική δυνατότητα, η ίδια η έννοια της **ακαδημαϊκής αριστείας** καταρρέει. Αλήθεια, χρειαζόμαστε ως χώρα 930 μεταπτυχιακά προγράμματα;

Εκατοντάδες «εργασίες», που αρκετές δεν θα τις διαβάσει ποτέ κανείς, βρίσκουν τον δρόμο τους σε «επιστημονικά» **περιοδικά** που κάνουν αποδεκτά τα πάντα – αρκεί φυσικά να πληρώσεις το αντίτιμο (π.χ. 500 ή 1.000 ευρώ). Δεν μιλάμε για peer-review· μιλάμε για peer-revenue. Έτσι, το χαρτί βγαίνει, το μάστερ ή το διδακτορικό κολλάει στον τοίχο και οι «άριστοι» βολεύονται σε θέσεις (κυρίως του Δημοσίου), αλλά και καριέρες πανεπιστημίου «φτιάχνονται» σιγά σιγά. Γιατί κάπως πρέπει να στηριχθούν τα **μεταπτυχιακά** που αποκτήθηκαν με τη μέθοδο «έλα μωρέ, δεν βαριέσαι».

Νέο σήμα κινδύνου για την έρευνα

Κι όλα αυτά, την ώρα που ικανοί νέοι άνθρωποι, με πραγματική δίψα για μάθηση και έρευνα, βλέπουν τις πόρτες να κλείνουν και αναγκάζονται να ετοιμάζουν βαλίτσες για το εξωτερικό. Δεν είναι τυχαίο που το 2021, περίπου το 20% των ερευνητικών δημοσιεύσεων σε κεντρικό ελληνικό πανεπιστήμιο χαρακτηρίστηκε «predatory junk» (βλ. [σχετικό δημοσίευμα της «Κ» στις 14.10.2024](#)), με απλά λόγια: «σαβούρα» με επιστημονικό περιτύλιγμα. Αν συνεχίσουμε έτσι, σε λίγα χρόνια το ποσοστό αυτό θα χρειάζεται... τηλεσκόπιο για να χωρέσει.

Και δεν είμαστε μόνοι μας σ' αυτόν τον κατήφορο. Στην **Ινδία** πρόσφατη έρευνα έδειξε ότι δεκάδες μέλη ΔΕΠ στα πανεπιστήμια είχαν γεμίσει τα βιογραφικά τους με χιλιάδες δημοσιεύσεις σε δήθεν «περιοδικά». Έτσι, η ινδική κυβέρνηση αναγκάστηκε να κλείσει 4.300 «περιοδικά-μαϊμού», που λειτουργούσαν ως «μύλοι παραγωγής δημοσιεύσεων» (βλ. Nature.com, 3.5.2018).

Στην **Κένυα** αποκαλύφθηκε ολόκληρη φάμπρικα συγγραφής διπλωματικών και διδακτορικών διατριβών για λογαριασμό ξένων φοιτητών, με το φαινόμενο να τροφοδοτεί ακόμη και πανεπιστήμια της Ευρώπης (J. Afr. Cult. Stud. 33[3], 2021). Ακόμα και στις **Ηνωμένες Πολιτείες**, η περίπτωση του μεγάλου εκδοτικού οίκου, που απέσυρε 43 επιστημονικά άρθρα για «ύποπτη» αξιολόγηση (washingtonpost.com, 27.3.2015), έδειξε ότι η διάβρωση δεν γνωρίζει γεωγραφικά σύνορα.

Ακαδημαϊκοί «πόντουν» με πληρωμένες δημοσιεύσεις

Αναρωτιόμαστε: τι θα έλεγαν οι παλιοί καθηγητές μας – εκείνοι που διάβαζαν τις εργασίες μας λέξη προς λέξη, που γύριζαν τις σελίδες γεμάτες σημειώσεις και διορθώσεις με κόκκινο στυλό; Τώρα η μόνη κόκκινη γραμμή είναι η απόδειξη πληρωμής του εκδοτικού οίκου.

Κι όλα αυτά δεν γίνονται στο σκοτάδι. Γίνονται φανερά. Η **δημόσια ανώτατη εκπαίδευση** απαξιώνεται συστηματικά. Η λύση; Υπάρχει άραγε; Μήπως θα πρέπει να υπάρχει ένας ανεξάρτητος φορέας που θα κάνει ελέγχους; Ποιοι και πώς πήραν τίτλους; Ποιοι δημοσίευσαν σε «σκουπιδοπεριοδικά»; Ποιοι γέμισαν τα βιογραφικά τους με αέρα κοπανιστό; Και όπου διαπιστώνονται παρατυπίες, να αφαιρούνται οι τίτλοι. Ναι, να αδειάσουν οι τοίχοι, αφού γέμισαν με κάδρα μεταπτυχιακών διπλωμάτων που αρκετά συχνά δεν αντανακλούν πραγματική ακαδημαϊκή αξία. Καλύτερα γυμνός τοίχος.

Η **Ελλάδα** έχει σπουδαία μυαλά, εδώ και έξω. Αν θέλουμε να επιστρέψουν –ή να μη φύγουν ποτέ– πρέπει να σταματήσουμε τη φάρσα. Πρέπει να μπει τέλος σε αυτή τη θεσμοθετημένη απάτη. Χρειαζόμαστε ξανά πανεπιστήμια που να παράγουν αληθινή γνώση και έρευνα, όχι σωρούς από χαρτιά χωρίς αξία. Γιατί το χαρτί γεμίζει σε μια μέρα· το μυαλό, όμως, απαιτεί χρόνια μόχθου, προσπάθειας και αφοσίωσης για να γεμίσει. Κι αυτό το πανεπιστήμιο πρέπει να επιδιώκουμε.

** Ο κ. Γιώργος Μαντάνης είναι καθηγητής στο Τμήμα Δασολογίας, Επιστημών Ξύλου και Σχεδιασμού του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας.*